

บทที่ 7

สิทธิ

สิทธิ(right) หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้

ลักษณะของสิทธิ

1. สิทธิจะต้องมีความชอบธรรม
2. สิทธิจะต้องมีบุคคลเป็นผู้ถือสิทธิหรือผู้ทรงสิทธิ
3. สิทธินั้นต้องเป็นสิ่งที่ใช้ยันกับบุคคลอื่นได้
4. สิทธิจะต้องมีเนื้อหา

หน้าที่ (Duty) หมายถึง ภาวะผูกพันให้บุคคลตกอยู่ในสถานะจะต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการหรือยอมให้เขากระทำการเพื่อให้เป็นไปตามประโยชน์ของบุคคล

หน้าที่ส่งมอบสินค้า

เจ้าหนี้

ลูกหนี้

ผู้ซื้อ

ผู้ขาย

ลูกหนี้

หน้าที่ชำระเงิน

เจ้าหนี้

หน้าที่ทำงาน

เจ้าหน้าที่

ลูกหนี้

นายจ้าง

ลูกจ้าง

ลูกหนี้

เจ้าหน้าที่

หน้าที่จ่ายค่าจ้าง

■ ความรับผิดชอบ หมายถึง...

■ อำนาจ หมายถึง...

ประเภทของสิทธิ

สิทธิแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ

ก. สิทธิมหาชน เป็นสิทธิของราษฎรที่มีต่อรัฐและหน่วยงาน
สาธารณะอื่นๆ เช่น สิทธิทางการเมือง สิทธิในการฟ้องร้องคดี

สิทธิของกฎหมายมหาชนแบ่งแยกได้ ดังต่อไปนี้

1. สิทธิพิเศษ
2. สิทธิกระทำการ
3. สิทธิเรียกร้องให้รัฐปฏิบัติภารกิจ

ตัวอย่างคดีที่ฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้

■ 1. คดีเกี่ยวกับการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดิน

1.1 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส ฟ้องคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า ออกคำสั่งเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งของผู้ฟ้องคดีโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

1.2 กำนันฟ้องนายอำเภอว่าออกคำสั่งพักหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

■ 2. คดีเกี่ยวกับการพัสดุ สัญญาทางปกครอง

2.1 ผู้เสนอราคาในการจัดซื้อรถยนต์ของสำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติฟ้องสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติว่าออกคำสั่งอนุมัติจัดซื้อรถยนต์ปฏิบัติการ ตรวจเก็บกู้วัตถุระเบิด โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

2.2 ผู้รับจ้างงานก่อสร้างฟองเทศบาลตำบลในฐานะผู้ว่าจ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร ในการตรวจรับงานจ้างก่อสร้าง

■ 3. คดีเกี่ยวกับการควบคุมอาคารและเหตุเดือดร้อนรำคาญ

3.1 เทศบาลเมืองละเลยต่อหน้าที่ปล่อยให้มีการประกอบกิจการอยู่อาศัยที่ผิดกฎหมาย เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้ฟ้องคดีและประชาชนในบริเวณใกล้เคียง

3.2 องค์การบริหารส่วนตำบลออกคำสั่งอนุญาตให้ก่อสร้างอาคาร โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

■ 4. คดีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สวัสดิการ และการประกอบวิชาชีพ

4.1 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
จ่ายเงินบำนาญล่าช้าเกินสมควร

4.2 ผู้ถูกลงโทษทางวินัยฟ้องสำนักงานอัยการสูงสุดว่า
ออกคำสั่งลงโทษทางวินัยให้ออกจากราชการ โดยไม่ชอบ
ด้วยกฎหมาย

■ 5. คดีเกี่ยวกับที่ดิน

5.1 สำนักงานที่ดินจังหวัดละเลยต่อหน้าที่ในการพิจารณาคำขออนอกโฉนดที่ดิน

5.2 นายอำเภอละเลยต่อหน้าที่ปล่อยให้มีการรุกล้ำทางสาธารณประโยชน์ และออกโฉนดในที่ดินสาธารณะ

■ 6. คดีเกี่ยวกับการเวนคืนและการกระทำละเมิด

6.1 การทางพิเศษแห่งประเทศไทยจ่ายค่าทดแทน
การเวนคืนที่ดิน โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

6.2 เทศบาลนครดำเนินการถมที่ดิน ตอกเสาเข็ม
สร้างเขื่อน และสร้างทางริมฝั่งแม่น้ำปิง เกิดความ
เสียหายแก่บ้านพักอาศัยของผู้ฟ้องคดี

ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาเพิก
ถอนประกาศอำเภอแม่เมาะที่ให้จำหน่าย
รายชื่อและรายการบุคคลรวม 1,243 คน

ผลกระทบ

- ชาวบ้านแม่อาয়ถูกปลดจากราชการ
- ถูกบอกเลิกสัญญากู้เงินจาก ธ.ก.ส.
- ถูกปฏิเสธสิทธิในกองทุนประกันสังคม
- ถูกปฏิเสธสิทธิในการศึกษา การเรียน ร.ด.
- ถูกปฏิเสธสิทธิในการเดินทางออกไปศึกษาต่อนอกเขตแม่อาয় และถูกจับเมื่อฝ่าฝืนเดินทางออกไป
- ถูกปฏิเสธสิทธิในกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ของบุคลากร
- ถูกปฏิเสธสิทธิที่จะเดินทางไปต่างประเทศ เพื่อแข่งขันกีฬาโอลิมปิกคนพิการ แม่ได้รับการคัดเลือกตัวนักกีฬาแล้ว ฯลฯ

- นายอำเภอแม่เมาะได้ออกประกาศลงวันที่ 5 ก.พ.2545 เรื่อง
จำหน่าย ยกเลิกเพิกถอนรายการบุคคล กรณีการขอแก้ไขสัญชาติ
ไทยและเพิ่มชื่อลงในทะเบียนบ้าน (ทร.14) ในอำเภอแม่เมาะ
ชาวแม่เมาะ 866 คนจึงนำคดีไปฟ้องศาลปกครองเชียงใหม่ ซึ่ง
ศาลปกครองเชียงใหม่พิพากษาว่า **ประกาศอำเภอแม่เมาะนั้น เป็น
คำสั่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย** เนื่องจากก่อนออกคำสั่ง ไม่แจ้งให้ผู้
ฟ้องคดีทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ และไม่เปิดโอกาสให้ผู้
ฟ้องคดีได้โต้แย้งแสดงพยานหลักฐานอันเป็นการไม่ปฏิบัติตาม
มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
พ.ศ. 2539

สิทธิเอกชน แบ่งแยกได้ดังต่อไปนี้

1. สิทธิแยกโดยวัตถุประสงค์แห่งสิทธิ

1.1 สิทธิที่ไม่ใช่ทางทรัพย์สิน แยกเป็น 2 ประเภท

(ก) สิทธิบุคคลภาพ

(ข) สิทธิสถานะ แยกได้ 2 ประการ คือ

- สิทธิสถานะในครอบครัว

- สิทธิสถานะอื่นๆ

1.2 สิทธิทางทรัพย์สิน แยกเป็น

(ก) ทรัพย์สิน แยกเป็น 2 ประเภท คือ

1) กรรมสิทธิ์ ได้แก่สิทธิทั้งปวง ที่เจ้าของมีอยู่เหนือทรัพย์สิน อันได้แก่ สิทธิใช้สอย จำหน่าย ได้คอกผล สิทธิติดตาม และเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตน และสิทธิขัดขวางมิให้บุคคลอื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น โดยมีขอบด้วยกฎหมาย.

2) ทรัพย์สินเหนือทรัพย์สิน ได้แก่

ภาระจำยอม สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน สิทธิอาศัย สิทธิจำนอง สิทธิจำนำ

- การระจำยอม ได้แก่ ข้อผูกพันอันเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ จำต้องรับกรรมบางอย่าง ซึ่งกระทบถึงทรัพย์สินของตน หรือต้องงดเว้นการใช้สิทธิบางอย่าง อันมีอยู่ในกรรมสิทธิทรัพย์สินนั้น เพื่อประโยชน์แก่อสังหาริมทรัพย์ อื่น
- สิทธิเหนือพื้นดิน คือ สิทธิเป็นเจ้าของโรงเรือน สิ่งปลูกสร้าง หรือ สิ่งเพาะปลูก บนดิน หรือ ใต้ดินนั้น
- สิทธิเก็บกิน ได้แก่ สิทธิ ซึ่ง ผู้ทรงสิทธิ มีสิทธิครอบครองใช้ และ ถือเอาซึ่งประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์

- (ข) สิทธิเสมือนทรัพย์สิทธิ ได้แก่ สิทธิสัมปทาน
- (ค) สิทธิในสิ่งที่ไม่มรูปร่าง ได้แก่ ทรัพย์สินทางปัญญา
- (ง) สิทธิทางหนี้หรือสิทธิเรียกร้อง

สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายลักษณะหนี้

บ่อเกิดของ
หนี้

```
graph TD; A[บ่อเกิดของหนี้] --- B[สัญญา]; A --- C[ละเมิด]; A --- D[จัดการงานนอกสั่ง]; A --- E[ลาภมิควรได้];
```

สัญญา

ละเมิด

จัดการงาน
นอกสั่ง

ลาภมิควรได้

2. สิทธิแยกโดยคู่กรณี

2.1 สิทธิเด็ดขาด

2.2 สิทธิล้มพันธ์ หรือสิทธิล้มผิด

ขอบเขตของการใช้สิทธิ

การใช้สิทธิ คือ การที่ดำเนินการให้ได้รับประโยชน์ที่ตนควรจะได้ตามกฎหมาย

การใช้สิทธิต้องกระทำภายในขอบเขตที่กฎหมายอนุญาตและคุ้มครองให้

1.1 การใช้สิทธิในทางที่ผิด (Abuse of right) ป.

พ.พ. มาตรา 421 “การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ท่านว่าเป็นอันมิชอบด้วยกฎหมาย”

- การใช้สิทธิในทางก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่น เป็นการใช้สิทธิที่ไม่ชอบ

การใช้สิทธิในทางที่ผิดมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ผู้กระทำต้องมีสิทธิที่กระทำได้
2. สิทธินั้นต้องเป็นสิทธิที่กฎหมายรับรองโดยเฉพาะ
3. ผู้กระทำใช้สิทธินั้น โดยเกลี้ยให้เขาเสียหาย

สร้างอาคารปิดกั้นทางลมและแสงสว่าง

ก่อสร้างอาคารทำให้สิ่งปลูกสร้างข้างเคียงเสียหาย

การค้น การจับมุงให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง

การชุมนุมในที่สาธารณะที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น
หรืออาจก่อให้เกิดอันตราย ความเดือดร้อนเสียหาย

1.2 การใช้สิทธิโดยสุจริต (Bona fides) ป.พ.พ. มาตรา

5 “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต”

- บุคคลต้องประพฤติตนอย่างซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อกัน
- เป็นกฎหมายยุติธรรม คือ สามารถนำศีลธรรมความรู้สึกทางจารีตประเพณีของสังคม เข้ามาเป็นองค์ประกอบในการปรุงแต่งกฎหมาย

คดี ถูงขนม 2 ล้านบาทของทิมทนายทักษิณ ชินวัตร

มิถุนายน 2551

- โดยศาลพิเคราะห์แล้ว เห็นว่า การที่ผู้ถูกกล่าวหาที่ 3 นำ
ถุงเงินจำนวน 2 ล้านบาท มามอบให้กับเจ้าหน้าที่ของศาล
มองได้ว่าเป็นการจงใจให้กระทำการอันเป็นการมิชอบต่อ
หน้าที่ โดยผู้ถูกกล่าวหาที่ 2 และ 3 ร่วมกันรู้เห็นเป็น
ตัวกลาง ข้อต่อสู้ของผู้ถูกกล่าวหาที่ 3 ที่ว่าเป็นการหยิบถุง
ผิด โดยประสงค์จะมอบถุงช็อกโกแลตให้กับเจ้าหน้าที่
และที่ผู้ถูกกล่าวหาที่ 1 และ 2 ต่อสู้ว่า ไม่มีส่วนรู้เห็นไม่
สามารถรับฟังได้

ตัวอย่าง

- การใช้สิทธิฟ้องร้องคดีแพ่งหรือคดีอาญานั้น ทำได้ไม่ถือ
ว่าเป็นละเมิด แต่ต้องเป็นการฟ้องโดยมีเรื่องฟ้อง
- เจ้าหนี้ย้ายกลับบ้านเรือน โดยมีเหตุผลให้เชื่อโดยสุจริตว่า
บ้านเรือนที่ยึดเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาจนขาย
ทอดตลาดบ้านเรือนนั้นไป ดังนี้ ย่อมถือได้ว่าเป็นการ
กระทำที่โดยใช้สิทธิทางศาล ไม่เป็นการละเมิด

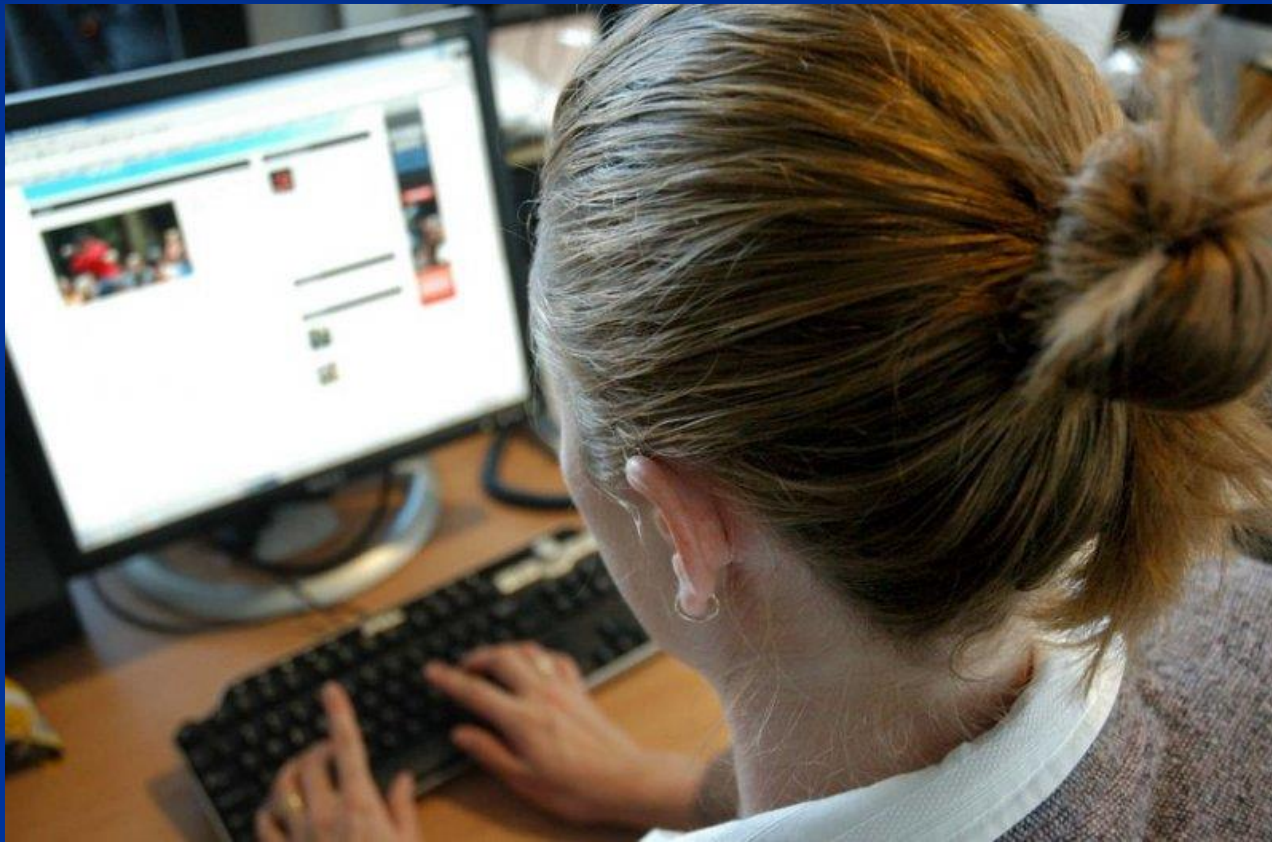
การใช้สิทธิในการดำเนินคดีของเจ้าหนี้

เจ้าหนี้จะใช้สิทธิความเป็นเจ้าหนี้ฟ้องร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้
แก่ตนหรือทวงหนี้นั้น จะต้องกระทำการ โดยสุจริต การ
กระทำดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นการกระทำโดยไม่สุจริต

- การทวงหนี้ โดยวิธีการไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ค่า
ทอลูกหนี้หรือการประจานลูกหนี้
- การฟ้องลูกหนี้ในยอดเงินที่สูงกว่ายอดเงินที่กู้จริง
- การลงวันที่ย้อนหลังในสัญญากู้
- การไม่นำยอดเงินต้นหรือดอกเบี้ยที่ลูกหนี้ชำระมาแล้ว
ไปหักออกจากยอดหนี้ที่ค้างชำระ

ปัจจุบันนี้การเขียนข้อความทางอินเทอร์เน็ตทำได้ง่าย
การเขียนข้อความแบบไหน ถึงจะเรียกว่าหมิ่นประมาท

การคุ้มครองสิทธิ

1. การกระทำเพื่อป้องกัน มีลักษณะสำคัญดังนี้

1) ต้องกระทำพ้นภัยอันตรายที่เกิดขึ้น

2) ภัยอันตรายนั้นเกิดขึ้น โดยเหตุอันมิชอบด้วยกฎหมาย และผู้ก่อภัยอันตรายนั้น ไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้

3) ภัยอันตรายในขณะนั้น

4) การกระทำนั้นพอสมควรแก่เหตุ

- ป.พ.พ. มาตรา 449 บุคคลใดเมื่อกระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ก็คือกระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี หากก่อให้เกิดเสียหายแก่ผู้อื่น ไซ้รู้ท่านว่าบุคคลนั้นหาต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่
- ผู้ต้องเสียหายอาจเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้เป็นต้นเหตุให้ ต้องป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือจากบุคคลผู้ให้คำสั่ง โดย ละเมิดนั้นก็ได้

2. การกระทำโดยจำเป็น

ป.พ.พ. มาตรา 450 ถ้าบุคคลทำบุบสลาย หรือทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะบำบัดป้องภัยอันตรายซึ่งมีมาเป็นสาธารณะ โดยฉุกเฉิน ท่านว่าไม่จำเป็นต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หากความเสียหายนั้นไม่เกินสมควรแก่เหตุภัยอันตราย

ถ้าบุคคลทำบุบสลาย หรือทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะบำบัด ปัดป้องภัยอันตรายอันมีแก่เอกชน โดยฉุกเฉิน ผู้นั้นจะต้องใช้คืนทรัพย์สินนั้น

ป้องกันกับจำเป็น ต่างกันอย่างไร

- ป้องกันนั้นภัยอันตรายจะต้องเกิดจากการ ละเมิดกฎหมายเท่านั้น แต่จำเป็นภัยอันตรายจะเกิดจากการละเมิดกฎหมายหรือไม่ก็ได้ และกระทำต่อบุคคลที่สามมิใช่ผู้ก่อภัย เช่น สุนัขบ้าไม่มีเจ้าของวิ่งไล่กัดดำ ดำต้องพึ่งประตูรั้วบ้านของแดงเพื่อเข้าไปหลบภัย คำอ้างจำเป็นได้เพราะ ภัยอันตรายนั้นไม่ได้เกิดจากการละเมิดกฎหมายเนื่องจากสุนัขนั้นไม่มีเจ้าของ

3. การใช้สิทธิช่วยเหลือตนเอง

บุคคลใช้กำลังป้องกันสิทธิของตนได้ตามพฤติการณ์
จะขอให้ศาลหรือเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือให้ทันทั่วทั้งที่ไม่ได้

- สิทธิยึดสัตว์ที่ก่อความเดือดร้อนเสียหายเพื่อให้ชดใช้ค่า
สินไหมทดแทน

ทรัพย์สินและบุคคลสิทธิ

1. ทรัพย์สิน หมายถึง สิทธิที่มีอยู่เหนือทรัพย์หรือสิทธิที่บังคับเอาแก่ทรัพย์ เช่น ก. เป็นเจ้าของนาฬิกา ก.มีสิทธิเหนือนาฬิกานั้นทุกอย่าง หากมีใครแย่งนาฬิกาเรือนนั้นไป ก. มีสิทธิติดตามเอาคืน หรือ ก.มีสิทธิทำลายนาฬิกานั้นได้ ผู้ใดจะมาขัดขวางไม่ได้

ทรัพย์สินมีหลายประเภท เช่น กรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง สิทธิอาศัย ภาระจำยอม สิทธิเก็บกิน สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิจำนอง สิทธิจำนำ สิทธิยึดหน่วง สิทธิในลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า

2. บุคคลสิทธิ หมายถึง สิทธิที่มีอยู่เหนือบุคคล หรือสิทธิที่จะบังคับเอากับตัวบุคคล เพื่อที่จะทำให้ตัวบุคคลกระทำการ งดเว้นกระทำการ หรือให้ส่งมอบทรัพย์สินได้แก่สิทธิตามสัญญาต่างๆ เช่น ก. จ้างข.มาสร้างบ้านให้ ข.สร้างบ้านไม่เสร็จตามกำหนดเวลา ก.จะบังคับกับทรัพย์สินของข. ไม่ได้ ก. ต้องฟ้องบังคับให้ ข.สร้างให้เสร็จหรือชดใช้ค่าเสียหาย หรือก. ซื้อรถยนต์จาก ข. แล้ว ข. ไม่ยอมส่งมอบรถยนต์ให้แก่ ก. ดังนี้ ก. ต้องฟ้องบังคับให้ ข.ส่งมอบรถ

ความแตกต่างระหว่างทรัพย์สินกับบุคคลสิทธิ

1) วัตถุประสงค์สิทธิ

- ทรัพย์สินมีวัตถุประสงค์เป็นทรัพย์สิน โดยตรง
- บุคคลสิทธิมีวัตถุประสงค์เป็นบุคคลหรือสิทธิที่จะบังคับ
เอากับตัวบุคคล

2) การเกิดขึ้นของสิทธิ

- ทรัพย์สินเกิดขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายเท่านั้น
- บุคคลสิทธิเกิดขึ้นโดยนิติกรรมหรือนิติเหตุ

3) หน้าที่ที่เกิดจากสิทธิ

- ทรัพย์สินก่อให้เกิดหน้าที่บุคคลโดยทั่วไปที่ต้องเคารพต่อทรัพย์สินของบุคคลนั้นๆ
- บุคคลสิทธิ ก่อให้เกิดหน้าที่เฉพาะคู่กรณีเท่านั้น บางกรณีบุคคลสิทธิอาจเกิดหน้าที่แก่บุคคลภายนอกด้วย เช่น หากลูกจ้างกระทำละเมิดในการทางที่จ้าง นายจ้าง(บุคคลภายนอก) ต้องร่วมรับผิดชอบด้วย

4) อายุของสิทธิ

- ทรัพย์สินที่มีลักษณะคงทนถาวรไม่หมดสิ้นไป
แม้มิได้ใช้ทรัพย์สินนั้น
- บุคคลสิทธิที่มีลักษณะไม่ถาวรและย่อมหมดสิ้น
ไป หากมิได้ใช้สิทธิภายในเวลาที่กฎหมาย
กำหนด โดยทั่วไปอายุความ 10 ปี